

Checklist - Varkensbedrijven

Het **doel** van onderstaande lijst is om (accidentele) lozingen van bedrijfsafvalwater naar waterlopen bij varkensbedrijven te vermijden.

De lijst is **een hulpmiddel om een bedrijf te evalueren** met betrekking tot afvalwaterstromen om het risico op watervervuiling sterk te verkleinen en, indien nodig, te ondersteunen in de toepassing van goede landbouwpraktijken. De vragen steunen op de huidige regelgeving (28 februari 2025) en zijn geformuleerd vanuit de praktijkervaring. Dit is gebaseerd op de Best Beschikbare Technieken studie ([BBT 2022](#)).

Deze gedetailleerde controlelijst is **opgebouwd per bedrijfsonderdeel**. Het zou kunnen dat niet alle delen of vragen van toepassing zijn voor een bedrijf.

De checklist wordt best ingevuld op basis van het overlopen van de omgevingsvergunning (of de oude milieuvergunning) voor o.a. de lozingsvoorwaarden, de voeder- en de mestopslagplaats.

Dit project is mede tot stand gebracht door financiering vanuit de Vlaamse Overheid en de Europese Unie (www.vlaanderen.be/pdpo).

Europees Landbouwfonds
voor Plattelandsontwikkeling:
Europa investeert
in zijn platteland

Met steun van ELFPO

www.vlaanderen.be/pdpo

Bij het gebruik van onderstaande checklist is er een klein kruisje voorzien. Dit is het vakje dat aangevinkt dient te worden om een positief resultaat te verkrijgen. Hierdoor heb je een beeld hoe het in wet- en regelgeving is en het dus op het bedrijf ook zou moeten zijn.

INHOUDSOPGAVE

Inhoudsopgave	2
1 Stallen	3
2 Luchtzuiveringssystemen	4
3 Opslag voeders	5
4 Mengvoederkeukens	7
5 Opslag vaste mest buiten de stal	8
6 Opslag mengmest	10
7 Overige afstroom (run off) van het bedrijf	12

1 STALLEN

Mestsappen en mest moeten worden opgevangen en verzameld in een mestdichte opslagruimte of opslagplaats binnen of buiten de stal.

Situatie	Antwoord		Opmerkingen
	Ja	Nee	
Is er een overstort of afleidingskanaal aanwezig van de stalvloer naar een oppervlaktewater, riolering, afvoerweg voor hemelwater of verliesput?		x	
Is er lozing naar de waterloop/gracht mogelijk vanuit de stallen?		x	
Bij reiniging van de stallen: wordt het reinigingswater dan opgevangen? <i>Dit reinigingswater bevat mestdeeltjes en wordt ook beschouwd als mest.</i>	x		

2 LUCHTZUIVERINGSSYSTEMEN

Biologische/chemische luchtwassystemen en biobedden.

Spuistroom van een luchtzuiveringssysteem is een stroom die in aanmerking komt voor gebruik als meststof.

Situatie	Antwoord		Opmerkingen
	Ja	Nee	
Wordt het spuiwater van luchtwassystemen opgevangen? <i>Spuiwater van een biologisch luchtwassysteem en biobed mag worden opgeslagen in de mestkelder. Spuiwater van de zure water mag niet bij mest worden opgeslagen maar moet apart worden opgeslagen in een zuurbestendige opslagtank.</i>	☐	☐	
Is er een overloop van de opslag voor spuiwater naar de waterloop?	☐	☒	
Lekt er vloeistof uit het luchtwassysteem (tank, leidingen, koppelingen, ...)?	☐	☒	

3 OPSLAG VOEDERS

Is van toepassing voor bedrijven waar er gewerkt wordt met voeders uit sleufsilos.

- **Doeltreffende maatregelen worden genomen om de vervuiling te beperken van het hemelwater dat afvloeit van de opslagplaats van voeders.**
- **De opslagplaats van voeders moet zo proper mogelijk worden gehouden om verontreiniging van het vervuilend afstromend hemelwater te voorkomen.**

Situatie	Antwoord		Opmerkingen
	Ja	Nee	
Is de opslag volledig afgedekt? <i>Eventueel open aan zijde snede?</i>	☐	☒	
Indien op onverharde ondergrond: Is dit ver genoeg van de gracht/waterloop? <i>Zie bepalingen in de omgevingsvergunning</i>	☐	☒	
Zijn de wanden in de sleufsilos lek dicht? Is de naad tussen de bodemplaat en de opstaande wanden lek dicht? <i>Begroeiing op grond dammen tegen wand verkleurt soms bruin of is dood bij onderliggende lekken.</i>	☐	☒	
Zijn er voederresten in zone vlak voor de opslag? <i>Kuilplaat zou 'veegschoon' moeten zijn.</i>	☐	☒	
Is er een verbinding tussen de opvang voor silosappen en waterlopen/grachten?	☐	☒	
Stromen de (pers)sappen weg al dan niet met het hemelwater?	☐	☒	

Controleer bij het eventuele lozingspunt (locatie van afstroming of overloop) of er geen verontreiniging in de waterloop te merken is (bv zwarte-bruine waterkleur, geur, schimmelvorming, ...) Indien dit zo is, zijn gerichte maatregelen nodig.

Enkel voor kuilplaten vergund na 1 juli 2016

Situatie	Antwoord		Opmerking
	Ja	Nee	
De opslag is op een verharde ondergrond?	☒	☐	
De helling en de afvoer richting van de vloer van de kuilplaat is weglopend van de richting van oppervlaktewater georiënteerd?	☒	☐	
Is er opvang van (pers)sappen voorzien?	☒	☐	
Wordt de opvang van silosappen tijdig geledigd en uitgereden op het land of gelijkwaardig verwijderd?	☒	☐	

	Een absorberende onderlaag (bv. stro) onder het kuilvoer houdt perssap vast. Daarmee blijft de voederwaarde in het kuilvoer en kan het sap niet meer vrijkomen en afstromen.
--	---

Indien er een first – flush systeem aanwezig is

Een techniek om geconcentreerde en verdunde fracties te scheiden.

Situatie	Antwoord		Opmerking
	Ja	Nee	
Is het first flush systeem correct afgesteld?	☒	☐	
Wordt de opvang van de first flush tijdig geledigd zodat capaciteit gegarandeerd is?	☒	☐	
Is de opvang steeds bereikbaar?	☐	☐	

Een first flush systeem op zich belet verontreiniging niet. Er wordt een opvangsysteem (bv infiltratiebekken, rietfilter, irrigatiebekken, ...) aangeraden om de uitstroom van de verdunde fractie achter het systeem op te vangen.

4 MENGVOEDERKEUKENS

Indien er een mengvoederkeuken of een recipiënt voor de bereiding van brijvoerders is.

Reinigingswater en spoelwater zijn bedrijfsafvalwater dat gevaarlijke stoffen (fosfor) bevat. Het lozen van dergelijk afvalwater dient aan voorwaarden te voldoen (VLAREM II, Artikel 4.2.2.1.)

Situatie	Antwoord		Opmerkingen
	Ja	Nee	
Wordt alle reinigings- en spoelwater opgevangen?	x		
Heeft de opvang voldoende capaciteit?	x		
Is er overloop naar de mestopslag?			
Is er een aansluiting op de riolering? <i>Enkel mogelijk indien voorzien in de omgevingsvergunning, bedrijfsafvalwater.</i>			
Is er een overloop naar de waterloop?		x	

5 OPSLAG VASTE MEST BUITEN DE STAL

Mestsappen en mest moeten worden opgevangen en verzameld in een mestdichte opslagruimte of opslagplaats binnen of buiten de stal.

Situatie	Antwoord		Opmerkingen
	Ja	Nee	
Is er een verharde mestdichte vloer aanwezig?	x		
Zijn er drie mestdichte muren aanwezig?	x		
Worden de mestsappen opgevangen in een mestkelder/mestput?	x		
Is er voldoende opslagcapaciteit (volgens vergunning)?	x		
Ligt de mestopslagplaats op de plaats zoals vergund? <i>Dus niet geheel of gedeeltelijk in waterwingebied, beschermingszone, op minder dan 100m van een woongebied?</i>	x		
Werden de constructievoorschriften integraal nageleefd (mestbestendige afdichtingslaag enz.)	x		
Mestopslag op minstens 10m van de perceelsgrens én waterloop <i>Opgelet met hellende percelen!</i>	x		
Worden afstromende mestsappen/vervuild hemelwater etc. opgevangen?	x		
Zijn er afleidingskanalen of overlopen naar de beek/gracht aanwezig?		x	
Ligt er ook mest buiten de vergunde opslagplaats?		x	
Worden sleufsilo's gebruikt voor mestopslag? <i>De ligging van de mestopslagplaats wordt vastgelegd in de omgevingsvergunning. Een oude sleufsilo kan wel als mestopslagplaats vergund worden indien ze voldoet aan de voorwaarden van een mestopslagplaats: opvang mestsappen</i>		x	

Enkel voor vaste mestopslagplaats vergund na 1 juli 2016

Situatie	Antwoord		Opmerkingen
	Ja	Nee	
De helling in afvoerichting van de vloer van de mestopslagplaats is weglopend van oppervlaktewater georiënteerd.	☐	☐	

	Controleer bij het eventuele lozingspunt (locatie van afstroming) of er geen verontreiniging in de waterloop/gracht te merken is (bv andere waterkleur, geur, mest, schimmelvorming ...). Indien dit zo is, zijn gerichte maatregelen nodig.
---	--

6 OPSLAG MENGMEEST

Mestsappen en mest moeten worden opgevangen en verzameld in een mestdichte opslagruimte of opslagplaats binnen of buiten de stal.

Situatie	Antwoord		Opmerkingen
	Ja	Nee	
Bodem, wanden en kanaalverbinding gebouwd uit duurzaam materiaal <i>De regels van goed vakmanschap derwijze dat de hinder voor het leefmilieu wordt voorkomen.</i>	x		
Afleidingskanalen (of overlopen) naar het oppervlaktewater aanwezig?		x	
Is een effectieve lozing naar oppervlaktewater zichtbaar?		x	
Is de opslagplaats buiten de stal afgesloten van de buitenlucht/afgedekt? <i>Ruw mengmest en digestaat moet afgedekt zijn, wel ontluhting; <u>Afwijking in vergunning mogelijk</u> voor effluënten met een laag gehalte aan ammoniakale stikstof.</i>	x		
Is er voldoende opslagcapaciteit voor mengmest op de inrichting? <i>Totale capaciteit volstaat voor minstens hoeveelheid mest te stockeren van een periode van 9 maanden voor dieren die steeds op stal staan, <u>tenzij anders vermeld in de vergunning</u> of gebruik alternatieven bv. afzet naar derden.</i>	x		
Worden alternatieven gebruikt? <i>Afvoer naar verwerker, opslag bij andere landbouwers, mestzak, etc....?</i>			

Bij een mestkelder

Situatie	Antwoord		Opmerkingen
	Ja	Nee	
Liggen de vul- en zuigleidingen buiten de stal?	☒	☐	
Liggen de mengopeningen buiten de stal?	☒	☐	
Wordt de eventueel gemorste mest opgevangen? Zo ja: morsput van 125L?	☒	☐	

In geval ander type mestkelder ((folie)bassins)

Situatie	Antwoord		Opmerkingen
	Ja	Nee	
Liggen de vul- en zuigleidingen buiten de stal?	☒	☐	
Morsput aanwezig van 125L?	☒	☐	
Zijn leidingen en afsluiters vorstvrij?	☒	☐	
Zijn vul/aftapleiding voorzien van minstens 2 afsluiters?	☒	☐	
Is 1 van de afsluiters voorzien van een veiligheidsslot?	☒	☐	
Zijn er ontluchtingsvoorzieningen of afsluiters aangebracht i.v.m. hevelwerking?	☒	☐	

Controleer bij het eventuele lozingspunt (locatie van afstroming) of er geen verontreiniging in de waterloop/gracht te merken is (bv andere waterkleur, geur, mest, schimmelvorming ...). Indien dit zo is, zijn gerichte maatregelen nodig.

7 OVERIGE AFSTROOM (RUN OFF) VAN HET BEDRIJF

- *Afstroom van verontreinigd hemelwater (nutriënten houdend afvalwater) is bedrijfsafvalwater.*
- *Reinigingswater van landbouwvoertuigen (voornamelijk mestkarren en sproeimachines) is bedrijfsafvalwater dat mest, gewasbeschermingsmiddelen of olie kan bevatten. Het lozen van dergelijk afvalwater dat mest of gewasbeschermingsmiddelen bevat is niet toegelaten. Al het reinigingswater op het bedrijfsterrein dat mestdeeltjes of gewasbeschermingsmiddelen bevat moet worden opgevangen.*
- *Geconcentreerde sappen mogen niet worden geloosd en OBA's (organisch biologische afvalstoffen) mogen geen bron zijn voor verontreiniging van hemelwater.*

Situatie	Antwoord		Opmerkingen
	Ja	Nee	
Is het bedrijfsterrein vrij van (nutriëntrijke) morsresten, zoals voeders, mest, melkpoeders, ...? <i>(Bij neerslag kunnen deze morsresten afspoelen naar het oppervlaktewater)</i>	x		
Wordt het reinigingswater van de landbouwvoertuigen dat mest of gewasbeschermingsmiddelen bevat opgevangen? Indien ja, hoe en waar wordt het opgevangen?	x		
Wordt na het laden van varkens direct alles opgeruimd en gepoetst?	x		

Controleer bij het eventuele lozingspunt (locatie van afstroming) of er geen verontreiniging in de waterloop/gracht te merken is (bv andere waterkleur, geur, mest, schimmelvorming ...). Indien dit zo is, zijn gerichte maatregelen nodig.